

בבית המשפט העליון

בע"מ 1416/22

לפני: כבוד השופט שי' שוחט

המבקשת: פלונית

נגד

המשיב: פלוני

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בבאר שבע מיום 14.2.2022 ברמ"ש 45837-01-22 שניתנה על ידי כבוד השופטת גאולה לוי

בשם המבקשת: עו"ד הלוי ליאור לוי

החלטה

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע ברמ"ש 45837-01-22 (השופטת ג' לוי), מיום 14.2.2022, במסגרתו התקבלה בקשת המשיב למתן רשות ערעור על החלטת בית המשפט לענייני משפחה באשדוד בתמ"ש 80810-01-19 (השופטת ע' גיא), מיום 4.1.2022, שדחתה את בקשתו לפטור אותו מהתייצבות לדיון הוכחות שקבוע ליום 7.3.2022 בשל מצבו הרפואי ולקיים את חקירתו באמצעות היוועדות חזותית. בית המשפט המחוזי הפך את החלטת בית המשפט לענייני משפחה ואפשר למשיב להשתתף בדיון ההוכחות ולהיחקר על תצהירו בהיוועדות חזותית, ובלבד שיתקיימו התנאים הטכנולוגיים שמפורטים בתקנה 72(ב) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 (להלן: תקנות סדר הדין האזרחי).

1. בין המבקשת למשיב, אח ואחות, מתנהלת תביעה בבית המשפט לענייני משפחה באשדוד בנוגע לדירה בה מתגוררת המבקשת ושרשומה על-שם המשיב. בתביעה עתרה המבקשת להצהיר כי הדירה שייכת לה ולחייב את המשיב בסעדים כספיים. לתביעה זו קדמה תביעה לפינוי מושכר שהגיש המשיב נגד המבקשת (תמ"ש 18-06-2786), שנמחקה ביום 10.11.2019, לאחר שהמשיב, תושב ארה"ב, לא התייצב לדיוני הוכחות ובקשותיו לדחות את הדיונים או לקיימם בהיוועדות חזותית נדחו.

2. תביעת המבקשת הוסיפה להתברר ונקבעה בשעתו לשיבת הוכחות ליום 25.3.2020. ביום 10.2.20 בקשה לשחרור מהתייצבות ו/או עריכת הדיון בהשתתפותו באמצעות היוועדות חזותית. המשיב טען כי בשל מצבו הרפואי אין באפשרותו לטוס, ותמך את הבקשה באסמכתאות רפואיות. נוכח מצב החירום בעקבות מגפת הקורונה, בית המשפט לענייני משפחה דחה את הדיון ליום 19.10.20 בסמוך למועד הדיון הוגשה בקשה מוסכמת לדחיית הדיון והוא נדחה ליום 6.7.2021. סמוך למועד הדיון החדש, שב ופנה המשיב בבקשה להשתחרר מהתייצבות ולאישור השתתפותו בישיבת ההוכחות באמצעות היוועדות חזותית. בא-כוח המבקשת סירב והסכים רק לדחיית הדיון. בהחלטה מיום 4.7.2021 קבע בית המשפט לענייני משפחה כי לא קיימת הצדקה לבצע את חקירת המשיב באמצעות היוועדות חזותית וכי "יש להמתין לכך שמצבו הרפואי של הנתבע יתייצב וישתפר והוא יוכל להגיע ארצה לחקירה על תצהירו". בית המשפט לענייני משפחה דחה את דיון ההוכחות ליום 7.3.2022 וקבע, כי ככל שהמשיב לא יוכל להגיע גם במועד זה עליו להגיש בקשה מבעוד מועד ולא בסמוך לדיון.

3. ביום 28.12.2021 הגיש המשיב בקשה נוספת לשחרור מהתייצבות ועריכת הדיון באמצעות היוועדות חזותית. בבקשה נטען כי מצבו הרפואי עדיין אינו מאפשר לו לטוס. עוד הוסיף כי מגפת הקורונה שמשתוללת בארה"ב מהווה עבורו סכנת מוות. המשיב הדגיש כי אינו מעוניין בדחיית הדיון, ומבקש שעדותו תיגבה באמצעות היוועדות חזותית. המבקשת התנגדה לבקשה.

4. ביום 4.1.2022 דחה בית המשפט לענייני משפחה את בקשת המשיב. נקבע, כי מדובר בבעל דין נדרש להליך ולא נמצאו נסיבות שמצדיקות קיום דיון בהיוועדות חזותית, מה גם שהתקנות בעניין זה חלות ביחס לעדים ולא ביחס לבעלי-דין. משכך,

הורה למשיב להתייצב לדיון לצורך חקירה על תצהירו וככל שלא יעשה כן ישקול בית המשפט לפעול לפי תקנה 75(2) לתקנות סדר הדין האזרחי.

5. המשיב לא השלים עם החלטת בית המשפט לענייני משפחה והגיש בקשת רשות ערעור לבית המשפט המחוזי. בבקשה נטען כי החלטת בית המשפט לענייני משפחה לא נתנה ביטוי ראוי למצבו הרפואי, לפנדמיה העולמית ולהתפרצות זן האומיקרון. המשיב טען כי הוא נדרש להגיע פעמיים בשבוע לבית החולים, לצורך מעקב רפואי, ולכן אינו יכול לעזוב את מקום מגוריו. נטען כי בהשתתפותו בהיוועדות חזותית אין כדי לפגוע בניהולו התקין של ההליך אלא דווקא לקדמו. המשיב הדגיש, כי הוא מעוניין לנהל ההליך, לברר את טענות הצדדים ולקבל הכרעה שיפוטית. לשיטתו, אין מניעה, מבעל דין, לפי לשון התקנות, למסור עדות בהיוועדות חזותית. המבקשת התנגדה לבקשה וטענה כי המשיב אינו מאפשר את ניהול ההליך במשך שלוש שנים; כי המשיב לא הוכיח את טענותיו לעניין מצבו הרפואי משלא תמך בקשתו בתצהיר וצירף מסמכים לא עדכניים ולא מתורגמים לעברית ומאומתים קונסולרית כנדרש; כי המשיב הוא בעל דין בהליך והנטייה היא שלא לאפשר מסירת עדותו בהיוועדות חזותית.

6. ביום 14.2.2022 ניתנה החלטת בית המשפט המחוזי בבקשת רשות הערעור. בית המשפט המחוזי מצא לתת רשות ערעור, לדון בבקשה כבערעור ולקבל את הערעור. בית המשפט המחוזי סקר את הדרישות שקבועות בתקנה 72 לתקנות סדר הדין האזרחי להתרת שמיעת עדות בדרך של היוועדות חזותית ומצא כי כולן מתקיימות בענייננו. בית המשפט המחוזי קבע כי אין בחוק או בהלכה הפסוקה עיגון לטענת המבקשת לפיה תקנה 72 לתקנות סדר הדין האזרחי אינה חלה ביחס לעדות בעל דין, זאת להבדיל מפסיקה לפיה ביחס לעדות בעל דין, בית המשפט מקפיד במיוחד על התקיימות הדרישות להתרת שמיעת העדות באמצעות היוועדות חזותית. לסיכום, קבע בית המשפט המחוזי כי:

”במקרה שלפני, מול השיקול בדבר התרשמות מהעדות לצורך קביעת מהימנות ניצב השיקול בדבר קשייו של המבקש, שסובל כאמור מבעיות רפואיות משמעותיות, זקוק למעקב רפואי הדוק במקום מגוריו, ומצוי בסיכון מוגבר להתנייד ולעבור ממדינה למדינה בתקופת הקורונה וגל האומיקרון בפרט. דומה כי במצב דברים זה, המבקש יתקשה מאוד להגיע למסירת עדות. לא מדובר רק בהכבדה, אלא בנסיבות שלמעשה מונעות את הגעת המבקש לארץ מבלי לסכן את בריאותו. לכן, דחיית בקשתו להיוועדות חזותית, שוללת ממנו למעשה את האפשרות להתגונן מפני התביעה שהגישה המשיבה מבלי לסכן את בריאותו. בהינתן האמצעים הטכנולוגיים ומשעומד המבקש בתנאים של תקנה 72(א) לתקנות,

המבנים את שיקול הדעת השיפוטי, עצם העובדה כי מדובר בבעל דין, והעובדה שהפלוגתאות בתיק הן עובדתיות, וההכרעה תתבסס, בין היתר, על ממצאי מהימנות, אינה מצדיקה את דחיית הבקשה. יש לזכור בהקשר זה כי המבקש אינו בסטאטוס של תובע אלא בסטאטוס של נתבע. באיזון בין כלל השיקולים יש לאפשר למבקש להשתתף בדיון ולהיחקר על תצהירו בהיוועדות חזותית, ובלבד שיתקיימו התנאים הטכנולוגיית הפורטים בתקנה 72(ב) לתקנות סד"א."

בעקבות קבלת הערעור חויבה המבקשת גם בהוצאות המשיב ושכ"ט עו"ד בסך של 3,000 ש"ח.

7. על החלטת בית המשפט המחוזי נסובה בקשת רשות הערעור שלפניי. בעיקרו של דבר, המבקשת חוזרת בבקשתה על הטענות שהעלתה לפני הערכאות הקודמות: המשיב אינו מאפשר את ניהול ההליך במשך שלוש שנים; המשיב לא הוכיח את טענותיו לעניין מצבו הרפואי כדבעי; משהמשיב הוא בעל דין היה על בית המשפט המחוזי להימנע מלאפשר מסירת עדותו בהיוועדות חזותית. בנוסף מלינה המבקשת כלפי ההוצאות בהן חויבה על-ידי בית המשפט המחוזי.

דיון והכרעה

8. לאחר שעיינתי בבקשה על נספחיה, הגעתי למסקנה כי דינה להידחות מבלי לבקש את תגובת המשיב. הבקשה אינה מעוררת שאלה משפטית עקרונית שחורגת מעניינם של הצדדים ואף אין חשש לכך שהימנעות ממתן רשות ערעור תגרום לעיוות דין.

9. הלכה היא, כי לערכאה הדיונית שיקול דעת רחב בכל הנוגע להחלטות שנוגעות לאופן ניהול הדיון, ובכלל זה החלטות שעניינן מתן אפשרות לעד להעיד מחוץ לגבולות המדינה. משכך, ערכאת ערעור אינה נוטה להתערב בשיקול הדעת שנתון לערכאה הדיונית בעניין זה אלא במקרים חריגים בלבד (ראו רע"א 4649/92 פקיד שומה למפעלים גדולים נ' גהל, פ"ד מז(1) 566, 568 (1993); רע"א 2772/12 פלוני נ' פלוני, פסקה 4 (8.5.2012)). העובדה שבית המשפט המחוזי הגיע לתוצאה הפוכה מזו של בית המשפט לענייני משפחה אין בה כשלעצמה כדי להצדיק מתן רשות ערעור בגלגול שלישי (ראו: ח. בן נון וט. חבקין, הערעור האזרחי, מהדורה שלישית, 2012, בעמ' 215 ה"ש 83) והמקרה דנן אינו נמנה עם המקרים החריגים שמצדיקים התערבות בשיקול דעתו של בית המשפט המחוזי.

10. מגמת הדין היא להרחיב את האפשרות לקיים דיונים בהיוועדות חזותית, במקרים המתאימים, הן בשל השינויים הטכנולוגיים שמאפשרים תקשורת טובה ותמונה ברורה של מי שאינו נוכח באולם בית המשפט הן בשל החיסכון בהוצאות, בוודאי לעדים ולבעלי דין שנמצאים בחו"ל. מגמה זו באה לידי ביטוי בתקנות 61(ג) ו-72 לתקנות סדר הדין האזרחי שעייגנו את אפשרות ההיוועדות החזותית בדין. בית המשפט המחוזי התיר למשיב להיחקר באמצעות היוועדות חזותית לאחר שבחן את שלושת התנאים שנדרשים לפי תקנה 72 לתקנות סדר הדין האזרחי, ומצא כי אלו מתקיימים בענייננו. יישום זה נעשה אף בעבר, בפסיקות בתי המשפט המחוזיים, גם ביחס לבעלי דין שהם עדים (ראו לדוגמא רע"א (מרכז) 21004-10-21 לורנס בלקין נ' יעקב בן מאיר, 19.10.2021; ת"א (מרכז) 36715-10-18 VTB Bank PJSC נ' מיכאל אלכסנדרוביץ', 14.2.2021. והשוו לרע"א 4945/21 פלוני נ' פקיד שומה עכו (2021), בפסקה 14 להחלטה). לממצאיו העובדתיים של בית המשפט המחוזי בדבר קשייו של המשיב והיותו סובל מבעיות רפואיות משמעותיות וזקוק למעקב רפואי הדוק במקום מגוריו יש תימוכין לא רק בראיות שהביא המשיב לפני הערכאות קמא אלא אף בהחלטות בית המשפט לענייני משפחה והמבקשת אינה טוענת לשגיאות שנפלו בהן. כזכור, המשיב פירט את מצבו הרפואי המורכב (לאחר השתלת כבד שעבר בעקבות סרטן בכבד) עוד בבקשות קודמות שהיו לפני בית המשפט לענייני משפחה, שקבע, עוד בהחלטתו מיום 4.7.2021 כי "יש להמתין לכך שמצבו הרפואי של הנתבע יתייצב וישתפר והוא יוכל להגיע ארצה לחקירה על תצהירו". להחלטה זו, מיום 4.7.2021, אף הפנה בית המשפט לענייני משפחה בהחלטתו מיום 4.1.2022 (היא ההחלטה שדחתה את בקשת המשיב לשמיעת עדותו בהיוועדות חזותית עליה הוגשה בקשת רשות הערעור למחוזי) מבלי שנקבע באחרונה כי חל שיפור כלשהו באשר למצבו הרפואי. יצוין, כי לבקשת המשיב מיום 26.12.2021 שהוגשה לבית המשפט לענייני משפחה ובמסגרתה עתר להתיר לו להעיד באמצעות היוועדות חזותית צירף המשיב אישור עדכני מטעם הרופא שמטפל בו בארה"ב (מחודש דצמבר 2021). האישור הוא אכן בשפה האנגלית, צורף באופן לא קריא לבקשה זו שלפניי (כמוצג 21 לבקשה) והמבקשת טענה זאת במסגרת תגובתה לבקשת רשות הערעור שהוגשה על-ידי המשיב לבית המשפט המחוזי. על טענות אלו (בדבר היותו של האישור לא קריא ובלתי מתורגם) חוזרת המבקשת גם בבקשת רשות הערעור שלפניי. ברם, משהמבקשת לא הוכיחה כי הטענות הללו נטענו לפני הערכאה הדיונית (המבקשת נמנעה מלצרף את תגובתה לבקשת המשיב מיום 26.2.2021 וצירפה רק את החלטת בית המשפט לענייני משפחה שניתנה באותה בקשה כנספח 22 לבקשה) לא מצאתי לתת להן משקל במסגרת שיקוליי. אף חיוב המבקשת בהוצאות לטובת המשיב, בסך של 3,000 ש"ח, לאחר שבית המשפט המחוזי קיבל את ערעור המשיב, אינו מקים עילה למתן רשות ערעור.

11. בקשת רשות הערעור נדחית.

משלא התבקשה תשובה אין צו להוצאות.

ניתנה היום, כ"ז באדר א' התשפ"ב (28.2.2022).

שׁוֹפֵט